

Nota Ondersteuning vrijwillige inzet

Vrijwillige inzet, een onmisbare schakel voor het Buren van vandaag en morgen

1 Waarom deze nota?

Deze nota beschrijft de uitgangspunten voor de ondersteuning van vrijwillige inzet binnen de gemeente Buren. We formuleren een visie die recht doet aan het belang van vrijwillige inzet voor onze gemeenschap. Daarnaast schetsen we de aanleiding en actuele context rond dit onderwerp en gaan in op de manier waarop we verdere invulling kunnen geven aan de ondersteuning van vrijwillige inzet. Hiervoor stellen we inhoudelijke richtlijnen op, die resulteren in een concreet voorstel voor een uitvoeringsplan voor de komende twee jaar.

Deze nota stelt een concreet projectplan voor dat vrijwillige inzet in onze gemeente een grondige impuls geeft en het netwerk voorziet van een degelijk fundament om op verder te bouwen. Op basis van deze tweejarige ontwikkelfase en impuls aan bredere ondersteuning voor vrijwillige inzet, stellen we het effectieve vrijwilligersbeleid voor de gemeente Buren op.

2 Inleiding

Met deze nota verwoorden we de visie op vrijwillige inzet in onze gemeente. We zien het als een fundamentele kracht in onze samenleving, die bijdraagt aan leefbare kernen en de vitaliteit van onze inwoners. Vrijwillige inzet is van belang in alle domeinen. Denk bijvoorbeeld aan groen, zorg, welzijn, participatie en recreatie. Daardoor is het een integraal onderwerp binnen onze gemeente.

Het coalitieakkoord

In het *coalitieakkoord gemeente Buren 2022-2026 Samen voor het Buren van morgen* is opgenomen dat we een startnotitie over vrijwillige inzet opstellen, omdat er nog geen overkoepelend beleid op dit vlak is. Vanuit verschillende beleidskaders geven we wel al uitvoering aan de ondersteuning van vrijwillige inzet. Denk aan de jaarlijkse vrijwilligersprijzen, de vertrouwenspersoon voor vrijwilligers en de vrijwilligersverzekering. Onze partner Welzijn Rivierstroom geeft, in beperkte mate, aandacht aan de ondersteuning van vrijwillige inzet. Hieruit blijkt ook dat vrijwillige inzet duidelijk in het DNA van ons leven en werken zit. Daarnaast zien we dat onze samenleving vooral behoefte heeft aan gerichte ondersteuning en de wens hier snel concreet mee aan de slag te gaan.

Geen startnotitie, maar visie met uitvoeringsvoorstel

Om deze redenen moet onderliggend stuk niet worden gezien als een startnotitie, maar als een nota met daarbij een visie en concreet uitvoeringsvoorstel voor de komende twee jaar. In deze nota maken we de context van en visie op vrijwillige inzet inzichtelijk en schetsen we de rollen die we als gemeente hebben in te vullen rond vrijwillige inzet. Deze rollen hebben we besproken tijdens een beeldvormende avond op 24 oktober 2024. Ook in het veld en bij onze partners hebben we input opgehaald rond dit thema. Dit heeft ons voeding gegeven om deze visie en de invulling van het projectplan voor de komende twee jaar vorm te geven.

We willen samen richting geven aan wat nodig is om vrijwillige inzet te kunnen (blijven) borgen in het Buren van morgen en komen met een concreet projectvoorstel. De komende twee jaar, van Q2 2025 tot Q2 2027, richten we ons op het invullen van de rollen die we als gemeente op te nemen hebben. Zo geven we gehoor aan de behoefte uit het veld aan een actief netwerk waar vraag en aanbod bij elkaar kan komen, specialistische kennis opgedaan en uitgewisseld kan worden en vrijwilligers de steun en waardering vinden die ze verdienen. We voorzien de komende twee jaar om te bouwen aan dit netwerk en halen zo, uit de praktijk, de nodige inzichten op om het definitieve beleid vrijwillige inzet vorm te geven. Door deze manier van werken, sluiten we aan bij een concrete behoefte uit het veld en zorgen we voor een inclusief participatietraject wat ervoor zorgt dat het op te stellen vrijwilligersbeleid niet alleen voor maar ook van vrijwilligers in onze gemeente is.

3 Achtergrond

Landelijke trends en ontwikkelingen

Sociale cohesie

Vrijwillige inzet is niet weg te denken uit de samenleving. In onze zestien kernen kijken mensen naar elkaar om en maken het samenleven zo mogelijk. Vrijwilligers zijn belangrijk voor een leefbare samenleving, zijn dienstverleners en beleidsparticipant. Daarnaast spelen ze een rol binnen vrijwel alle prestatievelden van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Dit doen ze vaak door zich te organiseren in buurtverband of verenigingen, die op hun manier het leven in onze kernen kleur geven. De inzet van vrijwilligers versterkt de sociale cohesie en bevordert solidariteit en gemeenschapszin.

Wettelijk kader

Het ondersteunen van vrijwillige inzet is een belangrijke taak die de gemeente uitvoert op basis van de Wmo 2015, waarin de nadruk vooral ligt op maatschappelijke participatie. Het ondersteunen van vrijwillige inzet wordt als expliciete taak genoemd in prestatieveld vier en geven we nu deels structureel invulling in de opdracht aan onze welzijnspartner. Daarnaast zijn vrijwilligers een actief instrument in de uitvoering van andere prestatievelden. Vrijwillige inzet fungeert als het cement in onze samenleving en levert een cruciale bijdrage aan de leefbaarheid en vitaliteit in onze kernen.

Ook vanuit de Participatiewet is vrijwillige inzet belangrijk. Als vrijwilliger actief zijn, kan een eerste stap zijn naar werk en draagt bij aan het opdoen van belangrijke ervaringen, vaardigheden en kennis die de arbeidsmarkt toegankelijker maakt.

Vrijwilligers zijn actief in alle beleidsterreinen. Denk aan onderwijs, sport en gezondheid, cultuur, duurzaamheid, recreatie, zorg en veiligheid. De ondersteuning van vrijwillige inzet is een wettelijke taak die verankerd is binnen het sociaal domein, maar een goede ondersteuning raakt in de uitvoering ook de andere domeinen.

Landelijke trend en cijfers

Vrijwillige inzet is de laatste jaren aan veel veranderingen en uitdagingen blootgesteld. Toch geeft volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) bijna de helft van de Nederlandse bevolking van 15 jaar of ouder aan zich minstens één keer per jaar als vrijwilliger ingezet te hebben voor een organisatie of vereniging.

Gemiddeld besteedden mensen iets meer dan 4 uur per week aan hun vrijwillige inzet. Vrijwilligers zijn vooral actief in sportverenigingen, gevolgd door scholen, buurten, hobbyverenigingen, gezondheidszorg en levensbeschouwelijke organisaties.

Vrijwilligers zijn het vaakst te vinden in de leeftijdsgroepen 35 tot 45 jaar en 65 tot 75 jaar. Er is geen significant verschil tussen het aantal mannen en vrouwen die actief zijn. Wel zien we een verschil in het soort organisaties. Vrouwen zijn meer actief in de (informele) zorg, mannen vaker in de sport.

De mate van vrijwillige inzet is niet vrij van invloeden uit de samenleving. Trends zoals vergrijzing en druk op de zorg hebben zeker effect op de besteedbare tijd en de manier waarop mensen zich vrijwillig kunnen inzetten. De individualisering en druk op de samenleving laat ook hier sporen na.

We zien een duidelijke trend in het incidenteel (af en toe iets of eenmalig) inzetten en het belang van flexibiliteit in vrijwillige inzet. De krapte op de arbeidsmarkt is ook hier voelbaar. Wel is duidelijk zichtbaar dat in periodes van crisis, het aantal vrijwilligers significant toeneemt. Denk aan de vrijwillige energie die vrijkwam bij de opvang van Oekraïense vluchtelingen. Vrijwillige inzet zit duidelijk in de haarvaten van onze samenleving. Het is dan ook zaak hier zorgvuldig mee om te gaan. (E-Book. Trends vrijwillige inzet, 2024)

Coalitieakkoord

In het coalitieakkoord 2022- 2026 ligt de nadruk op *samen voor het Buren van morgen*. Vrijwilligers spelen hierin een belangrijke rol. Actieve vrijwilligers, de onmisbare krachten in onze gemeente, willen we ondersteunen, motiveren en waarderen. Het verenigingsleven, vrijwilligersorganisaties en ontmoetingsplaatsen zijn en blijven belangrijke bouwstenen voor het Buren van morgen. Een visie op vrijwillige inzet moet, in samenhang met kerngericht werken, leiden tot een versterking van onze sociale basis. Vrijwilligers zijn actief in verschillende domeinen, wat maakt dat een beleidsnota over vrijwillige inzet, een integraal stuk is dat voor heel de gemeente van belang is.

Burense visie 'Iedereen doet mee'

In Buren werken we vanuit de visie *iedereen doet mee* aan vitale kernen. We streven ernaar dat elke bewoner kan meedoen, ongeacht leeftijd, inkomen, afkomst of beperking. Onder meedoen verstaan we dat iedereen op zijn of haar passende manier een bijdrage levert aan het samen wonen en leven in de kernen.

Vrijwillige inzet is voor veel inwoners een manier om hier invulling aan te geven. We werken vanuit positieve gezondheid en zien meedoen aan het maatschappelijk leven als het beste medicijn voor welbevinden en geluk van inwoners en leefbaarheid in onze kernen. Juist hier, waar niet altijd van overheidswege georganiseerde voorzieningen zijn, rekenen mensen op elkaar.

In het sociaal weefsel komt de veerkracht en vitaliteit in onze gemeente tot uitdrukking. Die willen en moeten we behouden en versterken. Vrijwillige inzet speelt hierin een cruciale rol. Het draagt bij aan het creëren van een sterk netwerk, het voorziet in een zinvolle bezigheid en heeft een positief effect op gezondheid en welzijn. Deze drie pijlers vormen de basis van de focus op preventie die in heel het sociaal domein leidend is.

Vrijwillige inzet fungeert als cement voor het behoud en het bouwen van een vitale samenleving. Aan de ene kant levert vrijwillige inzet een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid in onze kernen door het creëren van ontmoetingsplaatsen, (culturele en sportieve) activiteiten, groenere en sociale buurten, et cetera. Aan de andere kant kan vrijwillige inzet er net voor zorgen dat anderen, die dat (nog) niet zelfstandig kunnen, wel kunnen meedoen aan sport, kunst, cultuur, groen en gemeenschapsleven. Daarnaast speelt vrijwillige inzet een belangrijke rol in verschillende andere gebieden. Denk aan de zorg, de aanpak van eenzaamheid en het onderwijs. Zonder vrijwillige inzet daalt de leefbaarheid in onze kernen aanzienlijk.

4 Visie

We zien vrijwillige inzet als een fundamentele kracht in onze samenleving die bijdraagt aan leefbare kernen en vitaliteit van onze inwoners.

Vrijwillige inzet vormt een groot deel van het sociaal kapitaal van een gemeente. Als de vrijwillige energie weg zou vallen, zou onze gemeente er heel anders uitzien. De leefbaarheid en vitaliteit in onze kernen zou er sterk op achteruit gaan, maar ook op andere vlakken, zoals sport, zorg, duurzaamheid en onderwijs, zou dit een onmiddellijk zichtbaar en voelbaar negatief effect hebben.

Als gemeente hebben we vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 2015 de wettelijke taak vrijwillige inzet te ondersteunen. Vanuit verschillende hoeken zetten we in op het ondersteunen van vrijwillige inzet in de breedste zin van het woord. Dit hebben we deels belegd bij onze welzijnspartner Welzijn Rivierstroom.

Daarnaast tonen we het belang van vrijwilligers aan door de jaarlijkse vrijwilligersprijzen, werken we met leefbaarheidsbudgetten, bieden we een vertrouwenspersoon en een vrijwilligersverzekering aan en is er vanuit het sportakkoord al een ondersteuner voor sportverenigingen actief.

Uit al deze keuzes blijkt duidelijk dat we vrijwillige inzet zien als een fundamentele kracht in onze samenleving, die bijdraagt aan leefbare kernen en vitaliteit van onze inwoners en van belang is in alle domeinen. Denk bijvoorbeeld aan groen, zorg, welzijn, participatie, integratie en recreatie. Met deze nota willen we deze visie vaststellen en ervoor zorgen dat het op te stellen beleid aansluit bij de realiteit van vrijwillige inzet in onze gemeente. Het cement die vrijwillige inzet is voor onze samenleving vraagt een waardig plan van aanpak.

5 Context

Begripsbepaling

Vrijwillige inzet en vrijwilligerswerk

In deze nota gebruiken we bewust de term *vrijwillige inzet* in plaats van vrijwilligerswerk. Dit omdat werk steeds gelinkt wordt met een betaling en een verplichting onder contract. Deze dingen zijn niet van toepassing bij vrijwillige inzet, vandaar de keuze. Vrijwillige inzet wordt gedefinieerd als: *'Werk dat onbetaald en onverplicht verricht wordt ten behoeve van anderen of van (de kwaliteit van) de samenleving in het algemeen, in enig georganiseerd verband.'* (Dekker et al., 2009, p.17).

In het algemeen gelden deze drie voorwaarden voor vrijwillige inzet:

- Het dient het algemeen of maatschappelijk belang;
- het is niet bedoeld om winst te maken en;
- het komt niet in de plaats van een betaalde baan.

Deze criteria lijken helder, maar de praktijk leert dat het niet altijd eenduidig is. Er kan sprake zijn van een vrijwilligersvergoeding of een zekere verplichting, zoals bij maatschappelijke stages, werknemersvrijwilligerswerk en de tegenprestatie. In de literatuur wordt dit type vrijwilligerswerk ook wel 'geleid vrijwilligerswerk' genoemd (De Gast en Hetem, 2018, p. 27).

Burgerinitiatieven en actief burgerschap

Deze begrippen worden in de literatuur vaak door elkaar gebruikt en in een adem genoemd met vrijwillige inzet. Toch zijn ze niet helemaal hetzelfde. *Actief burgerschap* omvat de niet-politieke vrijwillige activiteiten, veelal in eigen buurt, die niet door een formele organisatie worden uitgevoerd (de Wit en Hoolwerf, 2015).

Kenmerkend voor actief burgerschap is dat het initiatief van de burger centraal staat. Het gaat om initiatieven waarbij burgers zelf concrete activiteiten opstarten waarmee zij een bijdrage willen leveren aan zaken die hen aan het hart gaan in het publieke domein (Van de Wijdeven 2013).

Een *burgerinitiatief* zien we als een vorm van actief burgerschap omdat het in meer of mindere mate een georganiseerde vrijwillige inzet betreft waar meerdere mensen bij betrokken zijn. Regelmatig zien we dat burgerinitiatieven uitgroeien tot officiële stichtingen of verenigingen waar vrijwilligers actief zijn, waardoor ze doorgroeien naar formeel vrijwilligerswerk.

Informele zorg

Informele zorg is het geven zorg of ondersteunen van mensen die dat niet vanuit hun beroep doen, maar op basis van een vrijwillige keuze. Dit kan erg lokaal en tijdelijk zijn. Denk voorbeeld aan het doen van een boodschap voor je zieke buur. Het kan ook in georganiseerd verband plaatsvinden, dan wordt het een vorm van vrijwillige inzet. Bijvoorbeeld het maatjesproject. Informele zorg, in welke vorm dan ook, is een belangrijk onderdeel in het ondersteunen van inwoners en het bevorderen van de leefbaarheid.

Mantelzorg

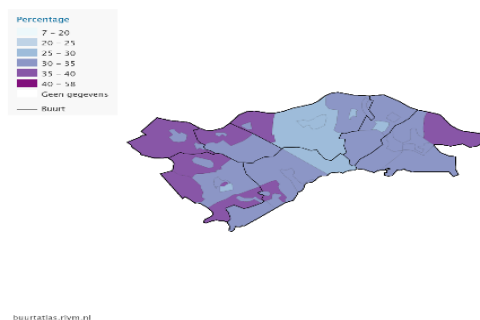
Mantelzorg is wezenlijk anders dan vrijwillige inzet en wordt in deze notitie buiten beschouwing gelaten. Mantelzorg is onbetaalde en vaak langdurige zorg voor zieke vrienden of familieleden. De zorg wordt gegeven op basis van een persoonlijke band. De inzet is dus niet vrijwillig maar kent een mate van plicht. Mantelzorg vraagt om een andere ondersteuning en aanpak.

Cijfers

De Buurtatlas, een vierjaarlijks grootschalig onderzoek over gezondheid en gezondheid gerelateerde thema's door het RIVM, CBS en de GGD 'en, geeft inzicht op dorps- en wijkniveau en werd in 2022 uitgevoerd. Volgens dit onderzoek geeft 23,8% van de Nederlandse bevolking een positief antwoord op de vraag of ze vrijwilligerswerk doen.

Voor Buren geeft de GGD-monitor uit 2022 aan dat 31,89% van onze inwoners actief zijn als vrijwilliger. De kaart geeft een gedetailleerd beeld van de mate van vrijwillige inzet van onze inwoners. De verschillen tussen de kernen zijn klein. Zo telt Ravenswaaij 34%, Beusichem 33,6%, Lienden 31,9 en Ingen 30,9%. Gemiddeld gezien kleuren alle kernen tussen de 30 en 35% waarmee ze fors hoger afsteken dan het landelijk gemiddelde van 23,8%. (Buurtatlas, 2022)

Vrijwilligerswerk in Buren
18 jaar en ouder, per buurt, 2022

Het landelijk resultaat van 23,8% uit het Buurtatlas-onderzoek van 2022, is beduidend lager dan de 49% die het CBS in 2023 als resultaat geeft. Dat is o.a. te verklaren door het gebruik van een licht afwijkende definitie van vrijwillige inzet, het bevragen van smallere leeftijdscategorie en de invloed van de coronacrisis die in 2023 veel minder voelbaar was dan in 2022. We benoemen beide resultaten omdat ze inzicht geven in de landelijke tendens en de lokale situatie verhelderen. (CBS, 2023)

Integraal beleid

Vrijwillige inzet is een thema dat in verschillende beleidsterreinen aandacht verdient. Inwoners zetten zich zichtbaar in op vlak van sport, onderwijs, duurzaamheid, groen, ruimte, zorg en welzijn. In alle beleidsterreinen zijn vrijwilligers actief. Vrijwilligersbeleid heeft ook raakvlakken met het participatiebeleid. Faciliteren van burgerinitiatieven kan gezien worden als een vorm van participatie. Inzicht in en kennis van de vrijwillige inzet in onze gemeente, vertelt ons wat er speelt in onze kernen. In die zin heeft het ook een signaalfunctie. Vrijwillige inzet maakt maatschappelijke ontwikkelingen zichtbaar. Daarnaast fungeert vrijwillige inzet als instrument om de zelfredzaamheid bij inwoners te stimuleren en maatschappelijke activering van mensen aan te jagen.

6 Rol van de gemeente

Als gemeente hebben we ontzettend veel belang bij vrijwillige inzet. Het is belangrijk voor een sterke sociale basis en draagt bij aan onze visie *iedereen doet mee*. Vrijwilligersbeleid is integraal beleid dat in veel, zo niet alle, uitvoeringsplannen, een rol kan spelen. Het is belangrijk te zien dat vrijwillige inzet vanuit intrinsieke motivatie gebeurt. Vrijwilligers kunnen actief zijn vanuit verschillende motieven. Ze willen graag iets bij dragen, streven een bepaald ideaal of een traditie na, genieten van het sociaal contact en doen er vaardigheden en kennis op, vanuit de VNG wordt de rol van de gemeente op vier vlakken omschreven (Transitiebureau Wmo, 2014). We vullen deze taken aan met twee aandachtgebieden, waardering en scholing, die ondersteunend zijn aan de vier rollen van de gemeente. We maken daarna inzichtelijk wat we al doen om deze rollen op te nemen.

Stimuleren

Als samenleving hebben we baat bij vrijwillige inzet. Vrijwilligers maken het leven in onze kernen niet alleen leuker maar ook beter. De gemeente heeft een actieve rol in het stimuleren van vrijwillige inzet. Door het plezier en de voldoening aan te tonen, die vrijwillige inzet met zich meebrengt, motiveren we mensen om zich actief in te zetten. Daarnaast is het belangrijk aandacht te geven aan het aantrekkelijk maken van vrijwillige inzet voor iedereen. Welke ondersteuning kunnen we bieden of welke drempels kunnen we wegnemen, zodat iedereen die dat wil als vrijwilliger aan de slag kan. Het stimuleren van vrijwillige inzet kan niet zonder het creëren en onderhouden van een actief netwerk van en voor vrijwilligers en de organisaties waar ze actief zijn.

Verbinden

Makelen gaat over het actief verbinden van vraag en aanbod over alles wat met vrijwillige inzet te maken heeft. Het gaat om het aanbieden van vacatures, het afstemmen van praktische zaken tussen verschillende verenigingen, het betrekken van lokale ondernemers (MVO-beleid) en het bij elkaar brengen van het netwerk om elkaar te ondersteunen en van elkaar te leren. Dit speelt zich zowel lokaal, regionaal als landelijk af. De behoefte om meer aan te sluiten bij landelijke ontwikkelingen leeft. Denk aan NL-Doet, de Beursvloer en andere mogelijkheden die vanuit het NOV (Vereniging Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk) worden aangeboden. Ook hier speelt een platform en actief netwerk vrijwillige inzet een belangrijke rol.

Ondersteunen

Vrijwilligers en organisaties lopen regelmatig tegen dingen aan die hun inzet belemmeren. Wet- en regelgeving en financiële of kennisvragen kunnen vrijwillige inzet moeilijker maken. De gemeente kan hierin ondersteunen en zorgen voor een betere afstemming tussen en het verbinden van vrijwilligers en beroepskrachten. Ook hier komt de behoefte van een platform rond vrijwillige inzet als basis voor een sterk netwerk naar boven. Een (digitale) plek met toegang tot informatie en ondersteuning, vraag en aanbod zou een actief netwerk ondersteunen.

Continueren

Vrijwillige energie is aan externe factoren onderhevig. Dit aandachtspunt gaat over wat je kan doen om ervoor te zorgen dat inwoners zich vrijwillig blijven inzetten. Het gaat ook over hoe je er voor zorgt dat vrijwillige activiteiten gecontinueerd worden door de tijd heen. Een basishouding van waardering is een belangrijke voorwaarde om mensen te motiveren zich te blijven inzetten. Actieve interesse vanuit de gemeente, zowel bestuurlijk als ambtelijk is hierin wenselijk. Het borgen van vrijwillige inzet wordt als een uitdaging gezien. Hierin liggen zeker ontwikkelkansen om mee aan de slag te gaan. Een collectieve aanpak voor het delen van kennis en het opbouwen van netwerk zou ondersteunend zijn.

Waarderen en scholen

Het *waarderen* van vrijwilligers is een belangrijk aspect onder deze vier aandachtspunten. Wanneer we het belang van vrijwillige inzet erkennen, is het ook zaak onze vrijwilligers te waarderen voor hun bijdrage aan onze samenleving. Vrijwilligers dragen op verschillende manieren en op verschillende terreinen bij aan vitale kernen. In de verschuiving van zorg naar welzijn en de aandacht op preventie, zien we dat vrijwillige inzet steeds meer vraagt. Mensen willen vaak wel wat doen, maar hebben hier ook kennis en vaardigheden voor nodig. Uit onderzoek blijkt ook dat *scholing* van vrijwilligers als vorm van waardering wordt gezien. Een van de belangrijkste motieven om actief te zijn, is de factor zelfontwikkeling (CBS, 2023).

Scholingsbehoefte is natuurlijk ook deels organisatie- en persoonsafhankelijk. Ook hier biedt de samenwerking met professionals en lokale ondernemers kansen. Kennis die vrijwilligers kan ondersteunen is daar voorhanden. Denk hierbij aan juridische zaken rond wet- en regelgeving, maar ook aan ict-vaardigheden, communicatie, het verlenen van informele zorg e.d. Het faciliteren van dit aanbod wordt nu gemist.

7 Huidige stand van zaken

Ondersteunen van vrijwillige inzet is geen nieuwe taak voor ons als gemeente. We voeren de diverse rollen al ten dele uit. We merken dat er meer en andere behoeftes spelen. Vanuit zowel landelijke als lokale beleidsontwikkelingen zien we dat er andere vormen van ondersteuning, in de brede zin van het woord, nodig zijn. We hebben vrijwilligers nodig om samen met professionals onze beleidsdoelen waar te maken. Denk bijvoorbeeld aan de ontwikkelingen in de zorg, waar lokale en ook informele zorg steeds belangrijk wordt, net zoals welzijn en preventie. Ook buiten het sociaal domein speelt het verenigingsleven een belangrijke rol, denk aan duurzaamheid maar ook aan wonen, waar steeds vaker burgerinitiatieven ontstaan.

In onze visie op vrijwillige inzet stellen we niet voor niets dat het bijdraagt aan de leefbaarheid in onze kernen en de vitaliteit van onze inwoners. Professionals en vrijwilligers zijn hierin eerder partners dan toevallige passanten van elkaar. De rol en positie van vrijwilligers verandert op basis van de actuele ontwikkelingen in de samenleving. Vrijwilligers hebben daarnaast ook een belangrijke rol in diverse uitvoeringsplannen van ons beleid. Hierdoor ontstaat een bredere en soms andere behoefte van ondersteuning dan wat we nu reeds aanbieden. Ook zijn er diverse actuele ontwikkelingen die ook voor vrijwillige inzet van belang zijn.

We kijken in dit deel van de nota naar de huidige stand van zaken, gekoppeld aan de rollen die we in te vullen hebben en geven een doorkijk naar het gewenste resultaat. Zo maken we inzichtelijk welke ondersteuning nog mist en komen met een voorstel hoe we hier gehoor aan kunnen geven. Het ontwikkelen van vrijwilligersbeleid is een belangrijke voorwaarde om in de toekomst recht te kunnen doen aan het belang van vrijwillige inzet en de nodige ondersteuning actueel te kunnen houden. De ontwikkeling van het vrijwilligersbeleid is een cruciale stap in het voorgestelde uitvoeringsplan.

Gemeentelijke dienstverlening

Voor besturen en individuele vrijwilligers bieden we, net zoals meer dan 300 andere gemeentes, een (bestuurs-) aansprakelijkheidsverzekering aan die dekking geeft aan schade tijdens de vrijwillige inzet wanneer de eigen verzekering niet dekkend is. Zo ondersteunen we vrijwilligers waar nodig. Dit doen we ook door het aanbieden van een vertrouwenspersoon voor vrijwilligers. Deze is er voor vrijwilligers die meldingen of klachten hebben over ongewenst gedrag.

Waardering

In de verordening onderscheidingen gemeente Buren uit 2017 geven we vorm aan het waarderen van vrijwilligers door de jaarlijkse vrijwilligersprijzen. Op basis van de representatierichtlijnen, geven we ook aandacht aan jubilea van verenigingen en organisaties, maar ook aan bijzonder sportprestaties van sportverenigingen. Vanaf 2025 organiseren we ook Toppers van Buren. Dit is het resultaat van de motie *verenigingen in het zonnetje*. Inwoners die een uitzonderlijke prestatie leveren op het gebied van kunst, cultuur en/of sport, worden hierdoor extra gewaardeerd. Een deel van deze toppers ontvangt deze nominatie op basis van hun vrijwillige inzet voor de club of vereniging waar ze actief zijn.

Wat ontbreekt – algemene waardering

Op de nationale dag van de vrijwilliger, 7 december, staan, zoals de naam al zegt, vrijwilligers centraal. Dit is een dag voor algemene waardering voor vrijwilligers. Dit in tegenstelling tot de vrijwilligersprijzen of de Toppers van Buren, waarbij één of meerdere personen in het zonnetje worden gezet. De algemene waardering kan bestaan uit aandacht (bezoek wethouder, raadleden) en uit een attentie of activiteit. Deze vorm van algemene waardering rond 7 december is op dit moment niet beleidsmatig en financieel belegd. We willen dit agenderen als wezenlijke opdracht,

zodat we als gemeente ieder jaar onze waardering uit kunnen spreken en kunnen tonen voor alle vrijwilligers in onze gemeente.

Stimuleren en ondersteunen

Daarnaast steunen we met de leefbaarheidsbudgetten incidentele activiteiten of ideeën die bijdragen aan het prettig samenleven in onze gemeente. De activiteit waar budget voor wordt aangevraagd, heeft een positief effect op de sociale en/of fysieke leefomgeving en draagt bij aan ontmoeting en verbinding tussen inwoners. Hierdoor kunnen buurtinitiatieven maar ook vrijwilligersorganisaties financieel ondersteund worden voor de uitvoering van hun idee. De toewijzing van deze budgetten ligt momenteel bij de kernverbinders.

In 2023 vond het eerste Initiatievenfestival plaats, wat in 2024 succesvol georganiseerd werd onder de naam Buren Bruist. Hier geven we aan zo'n 60 initiatieven de mogelijkheid om te laten zien wat er in Buren allemaal leeft en bruist. Daarnaast geven we een financiële impuls aan ideeën die overstijgend zijn en meer budget vragen dan de mogelijkheid via het bovengenoemde leefbaarheidsbudget. Zo ondersteunen we verenigingen en organisaties financieel, maken we activiteiten mogelijk en onderschrijven het belang van deze initiatieven.

Daarnaast hebben we in 2024 vanuit het domein ruimte ook een nieuwe afspraak gemaakt met de verenigingen die eerder de Avri hielpen bij de inzameling van oud papier. Om de inkomsten die verenigingen hiervoor kregen te kunnen behouden, zijn we op zoek gegaan naar een nieuwe taak die door de verenigingen kan worden opgenomen. Sinds kort zetten verenigingen zich structureel in voor het schoonhouden van enkele begraafplaatsen. Een win-win situatie voor beide partijen: de gemeente richt het schoonmaken van de begraafplaatsen anders in en de verenigingen behouden hun broodnodige inkomsten.

Kernagenda's

We werken als gemeente Buren al een aantal jaren kerngericht. In 2024 zijn we aan de slag gegaan met het opstellen van de kernagenda's in de eerste vier pilotkernen. Hiervoor zijn de kernverbinders actief betrokken in de diverse kernen. Zij kunnen daardoor goed aangeven wat er speelt en leeft. In de concept kernagenda's zien we op het thema vrijwillige inzet in elke kern behoeftes terugkomen. De kernverbinders linken inwoners en hun verenigingen nu aan leefbaarheidsbudgetten en Buren Bruist. Tegelijk zien we in de vier kernagenda's die nu worden opgesteld de vraag naar het faciliteren en ondersteunen van vrijwilligers. Ook het belonen en het versterken en meer verbinden van het vrijwilligersveld, is een aandachtspunt. De kernagenda's maken inzichtelijk dat er behoefte is aan meer / anders ondersteunen van vrijwillige inzet. Het versterken en faciliteren van vrijwillige inzet komt als een duidelijke agendapunt op de kernagenda's naar voor.

Wat ontbreekt – inhoudelijke ondersteuning

Zoals hierboven beschreven, geven we, vanuit diverse domeinen binnen de gemeente, vorm aan het ondersteunen van vrijwillige inzet. We zien dat we dit vooral doen door het financieel ondersteunen van organisaties en initiatieven, wat fijn is en ook gewaardeerd wordt door de diverse organisaties. Tegelijk zien en horen we, onder andere bij de kernagenda's, dat de behoefte die leeft breder is dan de gemeente als subsidiepartner. Er is behoefte aan het inhoudelijk mogelijk maken van de vrijwillig inzet; ondersteunen met kennis over wet -en regelgeving, het verbind van vraag en aanbod, het scholen van vrijwilligers en ook het stimuleren van inwoners om vrijwilliger te worden. Dit zijn taken waar we nu nog onvoldoende aandacht voor hebben.

Opdracht Welzijn Rivierstroom

Ondersteuning van vrijwillige inzet is een onderdeel van de opdracht aan onze welzijnspartner, Welzijn Rivierstroom. De focus voor de opdracht in 2025 ligt op het verbinden en binden van mensen aan Welzijn Rivierstroom en waar mogelijk vrijwilligers verbinden aan andere organisaties. Dit gebeurt door het continu werven van nieuwe vrijwilligers, het verbinden van (kandidaat)vrijwilligers met organisaties en initiatieven en het in stand houden en onderhouden van de vrijwilligersvacaturebank. De focus ligt hier dus op het stimuleren en makelen van vrijwillige inzet. In samenspraak hebben we deze opdracht opgesteld en een verschuiving in aanpak bevestigd. Eerder bestond de opdracht naast de bovengenoemde prestaties ook uit het geven van informatie, advies en ondersteuning aan mensen en organisaties en het organiseren van scholing. Deze taken werden vooral vroeg gestuurd georganiseerd. De praktijk leert ons dat dit specialistische kennis vraagt. Het vinden en (ver)binden van vrijwilligersorganisaties is erg tijdrovend en niet uitvoerbaar binnen de huidige opdracht. Uit de beeldvormende avond komt deze behoefte uit het veld wel naar voren. Het organiseren van scholing en waardering wordt door Welzijn Rivierstroom op dit moment vooral uitgevoerd met het oog op de eigen vrijwilligers en waar mogelijk worden andere organisaties uitgenodigd.

Wat ontbreekt – specialistische kennis en focus

Specialistische kennis en focus zijn cruciaal om aan alle rollen de invulling te geven die past bij alle vrijwilligers, zowel intern als extern. De invulling van de rol ondersteunen is nu minimaal belegd, net als het waarderen en scholen van alle vrijwilligers. Daarnaast kan het makelen zowel inhoudelijk (niet alleen vacatures, ook het betrekken van lokale ondernemers of het matchen van spullen), als kwantitatief (een onafhankelijke vacaturebank) uitgebreid worden. Zo kunnen niet alleen vacatures gedeeld worden, maar ook vraag- en aanbod van spullen en ruimtes, net als het betrekken van lokale ondernemers. Ook kan de vacaturebank breder gekend zijn en meer actief inzetbaar zijn. Dit vraagt om extra tijd, aandacht en focus.

Sportakkoord

Om de thema's uit de sportakkoord stevig te bestendigen, hebben we een sportverenigingsondersteuner aangesteld. Deze voert regie op en geeft sturing aan de hoofdlijnen uit het sportakkoord. Zo werkt deze functionaris aan de ambitie om sportverenigingen te doen uitgroeien naar toekomstbestendige, vitale en maatschappelijk betrokken verenigingen. In deze functie komen alle rollen ter ondersteuning van vrijwillige inzet, in meer of mindere mate, terug. De focus ligt hier echter op sportverenigingen en de uitvoering van het Sportakkoord. Het ondersteunen van vrijwillige inzet is hier geen doel op zich.

Samenvattend

We kunnen duidelijk stellen dat we alle omschreven rollen binnen vrijwilligersondersteuning al deels in uitvoering hebben en we actief met dit thema aan de slag zijn. Tegelijkertijd zien we dat de huidige invulling van de rollen niet toereikend blijkt en we nog meer recht zouden willen doen aan vrijwillige inzet in onze gemeente. We missen de verbinding, de inhoudelijke focus en aandacht voor het stimuleren van vrijwillige inzet. Zoals uit de beeldvormende avond naar voren kwam, en wat ook uit het overzicht met de huidige diensten blijkt, missen we een inhoudelijke focus met specialistische kennis van vrijwillige inzet, waarin de koppeling naar landelijke actuele ontwikkelingen actief gelegd wordt.

Schematische voorstelling

	Stimuleren	Verbinden	Ondersteunen	Continueren	Waarderen	Scholen	Opmerkingen
Vrijwilligersverzekering <i>Domein dienstverlening</i>			x				Externe ondersteuning wanneer nodig
Vertrouwenspersoon <i>Domein dienstverlening</i>			x				Externe ondersteuning wanneer nodig
Vrijwilligersprijzen/Toppers van Buren <i>Representatie/ Sociaal Domein</i>			x		x		Financiële ondersteuning
Jubileumvieringen/lintjes <i>Representatie</i>					x		
Buren Bruist <i>Domein dienstverlening</i>	x	x		x	x		Financiële ondersteuning, platform bieden aan organisaties, verbinding creëren
Leefbaarheidsbudget <i>Domein Dienstverlening</i>			x				Financiële ondersteuning
Onderhoud begraafplaatsen <i>Domein Ruimte</i>			x				Financiële ondersteuning
Welzijn Rivierstroom <i>Sociaal domein</i>	x	x	x	x	x	x	Vooraf vraag gestuurd of gericht op eigen vrijwilligers; onderdeel van community-building
Kernagenda's <i>Domein dienstverlening</i>		x					Kernverbinders zorgen voor verbindingen tussen verenigingen en gemeente waar mogelijk
Sportverenigingsondersteuner <i>Sociaal domein</i>	x	x	x	x	x	x	Alle rollen, nadruk op verbinden en inhoudelijk ondersteunen

8 Ontwikkelplan

We zien vrijwillige inzet als een fundamentele kracht in onze samenleving die bijdraagt aan leefbare kernen en de vitaliteit van onze inwoners. Daarom is het belangrijk om het fundament in stevige grond te plaatsen. We willen de duidelijke behoefte naar een actief netwerk dat de vrijwillige energie samenbrengt, beantwoorden met een concreet voorstel.

Voor de komende twee jaar, van Q2 2025 tot Q2 2027, werken we aan uitbreiding van het ondersteunen van vrijwillige inzet, zodat we tot een compleet pakket aan maatregelen komen ter ondersteuning en stimulering van vrijwillige inzet. Op basis van deze ontwikkelingen, komen we tot het opstellen van vrijwilligersbeleid.

Uit het veld komt een duidelijke behoefte naar meer kennis en ondersteuning, en daarnaast naar een actief netwerk en meer kansen tot verbindingen tussen de kernen onderling en tussen vrijwillige inzet en andere lokale groepen.

We willen daarom direct antwoord geven op de actuele behoefte naar verbreding en verdieping in de ondersteuning van vrijwillige inzet. Momenteel is er geen structuur of platform waar dit netwerk verder kan groeien en bloeien. Hier willen we als eerste gehoor aan geven.

Om te komen tot een stevig en actueel fundament voor vrijwilligersondersteuning, willen we naast de zaken die we nu al hebben de volgende zaken ontwikkelen:

- ✓ Een onafhankelijk, zichtbaar en op zichzelf staand digitaal en fysiek platform voor het koppelen van vraag en aanbod op het gebied van vrijwilligerswerk in alle vormen en soorten, dus ook van meer kwetsbare vrijwilligers of voor vrijwilligers waarvoor vrijwilligerswerk een opstap naar betaald kan zijn.
- ✓ Een daaraan gekoppeld steunpunt waar maatschappelijke organisaties, bedrijven (maatschappelijk verantwoord ondernemen) en scholen terecht kunnen voor informatie en advies en van waaruit zij actief geïnformeerd worden over wet- en regelgeving, mogelijkheden voor vrijwillige inzet en over relevante (landelijke) ontwikkelingen.
- ✓ Een, ook aan het platform gekoppelde, vrijwilligersacademie waar organisaties en individuele vrijwilligers gebruik van kunnen maken voor deskundigheidsbevordering
- ✓ Netwerkevents voor maatschappelijke organisaties, bedrijven en scholen waar vrijwillige inzet centraal staat
- ✓ Een vorm van algemene vrijwilligerswaardering op de dag van de vrijwilliger (7 december). We geven jaarlijks aandacht aan vrijwillige inzet op 7 december en organiseren een jaarlijks fysiek waarderingsmoment op of rond 21 maart (i.v.m. drukte van de decembermaand).

Door bovenstaande zaken beogen we de volgende resultaten te bereiken:

- ✓ Inwoners worden gestimuleerd om zich vrijwillig in te zetten en vooral te blijven inzetten.
- ✓ Alle vrijwilligers voelen zich gewaardeerd en gezien.
- ✓ Scholing voor vrijwilligers is een vorm van waardering en een ontwikkelkans.
- ✓ Lokale organisaties staan in verbinding met ontwikkelingen op het vlak van vrijwillige inzet.
- ✓ Kennis en informatie is toegankelijk voor zowel individuele vrijwilligers als organisaties.
- ✓ Buren kent een actief netwerk van vrijwilligersorganisaties.
- ✓ Er vindt uitwisseling plaats tussen maatschappelijke organisaties, bedrijven en scholen met betrekking tot vrijwillige inzet.

9 Uitvoering ontwikkelplan

Voor de ontwikkeling van het platform en het steunpunt trekken we vanuit de gemeente samen op met Welzijn Rivierstroom, waar nu de grootste opdracht voor vrijwilligersondersteuning is belegd. De ontwikkeluren worden op projectbasis bij de gemeente belegd. We doen dit zodat we snel aan de slag kunnen en voor de ontwikkeling niet een aanbesteding hoeven uit te schrijven.

Voor het eigenlijke, digitale, platform wordt wel een aanbesteding uitgeschreven.

Het doel is om na de ontwikkelfase het beheer van het platform en het steunpunt onder te brengen bij Welzijn Rivierstroom, binnen hun huidige opdracht voor vrijwilligersondersteuning.

10 Financiën

Op dit moment geven we uit diverse domeinen al middelen uit voor de ondersteuning van vrijwillige inzet.

Kosten huidige ondersteuning

Activiteit	Budget	Domein	Opmerkingen
Vrijwilligersverzekering	€ 3.800	Dienstverlening	
Vertrouwenspersoon	€ 1.000	Dienstverlening	
Welzijn Rivierstroom (495 uur voor 2025)	€ 47.000	Sociaal	Onderdeel van community-building, vooral op vraag
Vrijwilligersprijzen/Toppers van Buren	€ 1.000	Staf	Toppers linkt aan vrijwillige inzet, maar is breder dan dat. Budget Toppers nog niet bepaald.
Jubileumvieringen/lintjes	€ 500 (schatting)	Staf	
Buren Bruist	€ 20.000	Dienstverlening	Gelinkt aan vrijwillige inzet, geen focus op zich
Leefbaarheidsbudget	€ 30.000	Dienstverlening	Gelinkt aan vrijwillige inzet, geen focus op zich
Sportverenigingsondersteuner	€ 10.000	Sociaal	
Totaal	€ 113.300		

Extra kosten doorontwikkeling

Incidenteel

- ✓ Ontwikkeling (digitaal) platform
- ✓ Ontwikkeling steunpunt, incl. alle genoemde diensten en activiteiten
- ✓ Schrijven vrijwilligersbeleid
- ⇒ Q2 2025 t.e.m. Q2 2026: € 125.000,-
- ⇒ Q3 2026 t.e.m. Q2 2027: € 125.000,-

Dit betreft personele inzet, inrichtingskosten voor het platform, ontwikkeling website, materialen, trainingen en organisatie netwerkbijeenkomsten.

Structureel

- ✓ Algemeen vrijwilligerswaardering i.v.m. de dag van de vrijwilliger: € 10.000,-
- ✓ Licentiekosten digitaal platform: PM

Daarnaast zijn er, na de ontwikkelfase, structurele uitvoeringskosten voor bemensing van het steunpunt, beheer van het platform, organisatie netwerkbijeenkomsten etc. Hiervoor worden bestaande middelen aangewend. Dit betreft de middelen die nu al naar Welzijn Rivierstroom gaan; we formuleren de opdracht voor deze middelen opnieuw, zodat voldoende ruimte ontstaat voor de structurele uitvoerende taken die voortvloeien uit de genoemde ontwikkelingen. Aan deze structurele uitvoering zijn geen extra structurele kosten verbonden.

11 Bronnen

Buurtatlas Vrijwilligerswerk (2022). *Gezondheid per buurt, wijk en gemeente*. Geraadpleegd op 05 september 2024 van [Vrijwilligerswerk | Buurtatlas \(vzinfo.nl\)](https://vrijwilligerswerk.nl/buurtatlas).

Centraal Bureau voor de Statistiek (2023). Vrijwilligerswerk. Geraadpleegd op 12 september 2024 van [Vrijwilligerswerk 2023 | CBS](https://vrijwilligerswerk2023.cbs.nl).

Dam, C. van, Liefhebber, S., e.a. (2009), Bouwstenen voor profielen van medewerkers steunpunt vrijwilligerswerk, Movisie. Geraadpleegd op 5 november 2024, van <https://www.vrijwilligerswerk.nl/themas/vrijwilligersbeleid-management/documentenorganiseren/handlerdownloadfiles.ashx?idnv=1335835>

Dekker, P., Hart, J. de, (2009) Vrijwilligerswerk in meervoud. Civil society en vrijwilligerswerk, deel 5. Den Haag, Sociaal en Cultureel Planbureau.

Gast, W.J. de, Hetem, R. (2018). Basisboek vrijwilligersmanagement, aansturen, begeleiden en ondersteunen. Bussum: Coutinho.

Gemeente Buren (2022). *Samen voor het Buren van morgen! Coalitieakkoord 2022-2026*. Geraadpleegd op 1 september 2024, van <https://www.buren.nl/toekomstorientatie>.

NOV (2024), E-Book. Trends vrijwillige inzet. Geraadpleegd op 5 september van [E-book Trends Vrijwillige Inzet 2024 \[download\] | NOV - Platform Vrijwillige Inzet \(vrijwilligerswerk.nl\)](https://www.vrijwilligerswerk.nl/ebook-trends-vrijwillige-inzet-2024).

Transitiebureau Wmo (2014). Vrijwillige inzet is de basis Aandachtspunten voor lokaal beleid. Movisie in opdracht van Transitiebureau Wmo, in samenwerking met NOV.

Wijdeven, T. van de (2012) Doe-democratie, over actief burgerschap in stadswijken. Delft: Eburon.

Wit, A. de, Hoolwerf, B. (2015) Maak lokaal actief burgerschap niet groter dan het is. Sociale Vraagstukken. Geraadpleegd op 29-3-2021